

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра (циклова комісія) Менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор (заступник директора)
з навчальної роботи

_____ В.Г. Прушківський
“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінансовий менеджмент

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 075 “Маркетинг”, 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (Організація торгівлі та комерційна логістика)»
(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення Економіко-гуманітарний інститут.

Факультет економіки та управління

(назва інституту, факультету, відділення)

Запоріжжя – 2018 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Фінансовий менеджмент** для підготовки здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (Організація торгівлі та комерційна логістика)» / Укл. І.А. Нечаєва. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. - 25 с.

Розробники: Нечаєва І.А., доцент, канд.екон.наук, доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії)
менеджменту

Протокол № 10 від "17" травня 2017 року

Зав. кафедри менеджменту _____ (Т.В. Пуліна)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20__ року

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії)
маркетингу та логістики

Протокол № 4 від "24" листопада 2017 року

Завідувач кафедри маркетингу та логістики _____ (В.В. Лифар)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20__ року

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за спеціальністю
075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(Організація торгівлі та комерційна логістика)»
(шифр, назва)

Протокол № 12 від "12" грудня 2017 року
Голова НМК ФЕУ _____ (В.В. Корольков)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20__ року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
		магістри	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	<u>Вибіркова</u>	
Змістових модулів – 3	Спеціальність: <u>075 “Маркетинг”, 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (Організація торгівлі та комерційна логістика)»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки: 5-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120 год.		10-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 год. самостійної роботи здобувача вищої освіти – 1 год.		Лекції	
	14 год.	6 год.	
	Практичні, семінарські		
	14 год.	2 год.	
	Самостійна робота		
	80 год.	112 год.	
	Індивідуальна робота		
	12 год	Контрольна робота	
Вид контролю			
диф.залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 23 % / 77 %;

для заочної форми навчання – 7 % / 93 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни — дати здобувачам вищої освіти теоретичні знання та практичні навички управління фінансами організацій.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

– з’ясування суті фінансового менеджменту і пов’язаних з ним понять;

– розуміння принципів, методів і форм фінансового забезпечення підприємницької діяльності при державному регулюванні та чинному законодавстві;

– розкриття тенденцій зміни взаємовідносин організацій з державою, фінансовими і податковими органами, інституційними інвесторами, комерційними банками;

– з'ясування особливості фінансового менеджменту організацій різних організаційно-правових форм та форм власності;

– виокремлення факторів, які регулюють сукупну вартісну оцінку засобів, що приймають участь у відтворювальному процесі, і сукупний грошовий капітал організацій;

– визначення пріоритетних напрямів диверсифікації фінансового забезпечення підприємницької діяльності; висвітлення функціональних прав і обов'язки фінансових менеджерів, їх відповідальність перед власниками і підприємцями.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- концептуальні основи фінансового менеджменту, його значення та вплив на ефективність діяльності організації;
- сутність і складові фінансового менеджменту, його еволюцію, зв'язок з бізнесом та сферу використання в Україні;
- особливості організації фінансового менеджменту організацій різних організаційно-правових форм та форм власності;
- систему управління фінансовим забезпеченням фірми;
- системи управління грошовим оборотом, основним і оборотним капіталом; управління інвестиціями; антикризове управління в організації;
- бюджетування та методичні підходи до аналізу фінансового стану і фінансових результатів;
- основні проблеми і перспективи розвитку фінансового менеджменту в контексті подальшого розвитку підприємницької діяльності та їх специфіку в Україні.

уміти:

- аналізувати економічне середовище діяльності фірми та визначати його вплив на фінансові результати суб'єктів господарювання;
- оцінювати конкретні вимоги до фінансових менеджерів організації, які здійснюють різні види діяльності, та їхню здатність урахувувати особливості їх діяльності;
- обирати ефективні методи управління фінансами організації залежно від рівня загального його менеджменту та специфіки його діяльності;
- застосовувати сучасні методичні підходи для розробки бюджетів суб'єктів господарювання;
- проектувати організаційні структури управління фінансами для сервісної організації;

- розробляти пропозиції щодо поліпшення управління фінансами суб'єктів господарювання;
- розробляти для організації (його структурних підрозділів) програми фінансової реструктуризації та фінансового оздоровлення.

Вивчення дисципліни передбачає набуття наступних **компетенцій**:

загальних:

- здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп та у міжнародному контексті;
- навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень;
- здатність організовувати та мотивувати людей рухатися до спільної мети, працювати в команді;
- здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально-відповідально і свідомо;
- вміння виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї.

Фахові компетентності, яких набуватимуть здобувачі в процесі вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Компетентності згідно з освітньою програмою	Складові компетентності
Здатність розуміння сутності фінансових відносин суб'єктів господарської діяльності та об'єктивних законів їх розвитку, проблем фінансового менеджменту та обґрунтування шляхів їх вирішення	1. Здатність демонструвати ґрунтовні знання щодо сутності фінансового менеджменту і пов'язаних з ним понять
	2. Здатність розуміти принципи, методи і форми фінансового забезпечення підприємницької діяльності відповідно до норм чинного законодавства та особливостей державного регулювання
	3. Здатність розуміти основи формування фінансової стратегії підприємства та її основних складових відповідно до тенденцій зміни оточуючого середовища.
	4. Здатність розуміти сутність управління активами підприємства та виявляти особливості управління їх окремими елементами
	5. Здатність виокремлення факторів, які регулюють сукупну вартісну оцінку капіталу підприємства та окремих його елементів, що приймають участь у відтворювальному процесі.
	6. Здатність оцінювати і аналізувати стан, проблеми і тенденції розвитку інвестиційної діяльності підприємств в сучасній Україні; демонструвати знання щодо ролі інвестування як важливого чинника розвитку суб'єкта господарювання.
	7. Здатність демонструвати знання щодо сутності грошового потоку, особливостей планування надходжень та витрат за напрямками діяльності підприємства.
	8. Здатність розуміти сутність управління фінансовими ризиками, використовувати методи нейтралізації,

	запобігання, мінімізації та диверсифікації фінансових ризиків підприємства.
	9. Здатність розуміти особливості антикризового фінансового управління підприємствами та демонструвати знання щодо формування системи внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

Програмні результати навчання:

- уміння застосовувати концепції, методи та інструменти фінансового менеджменту для результативного та ефективного управління організацією;
- уміння встановлювати зв'язки між елементами системи управління організації, зокрема, між системою фінансового менеджменту та іншими компонентами системи управління;
- уміння застосовувати навички обґрунтування та управління інвестиційними проектами, генерування підприємницької ідеї;
- уміння планувати фінансову діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах;
- уміти організовувати та здійснювати комунікації з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;
- практикувати використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні;
- уміти аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально-відповідально;
- уміння демонструвати вміння взаємодіяти з людьми та впливати на їх поведінку;
- виявляти здатність до саморозвитку, навчання впродовж всього життя та ефективного самоменеджменту.

Міждисциплінарні зв'язки:

Попередні навчальні дисципліни	Супутні і наступні дисципліни
Вища математика Теорія ймовірності та математична Економіка підприємства Маркетинг Менеджмент	Фінанси Гроші та кредит Маркетингове ціноутворення

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади фінансового менеджменту

Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств

Поняття фінансового менеджменту підприємств. Місце фінансового менеджменту в загальній системі управління підприємством. Основні принципи фінансового менеджменту.

Головна мета фінансового менеджменту – забезпечення максимізації його ринкової вартості.

Система функцій фінансового менеджменту. Основні функції фінансового менеджменту як керуючої системи та особливої функціональної системи управління підприємством.

Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств

Поняття систем забезпечення фінансового менеджменту. Склад основних систем фінансового менеджменту, їх взаємозв'язок.

Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст.

Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст.

Системи та методи фінансового аналізу, їх сутність та особливості.

Системи та методи фінансового планування, їх сутність та особливості.

Системи внутрішнього фінансового контролю, їх сутність та особливості.

Методологічні принципи та етапи побудови систем забезпечення фінансового менеджменту.

Тема 3. Фінансова стратегія підприємства

Поняття фінансової стратегії підприємства. Місце фінансової стратегії в стратегічному управлінні підприємством, її зв'язок із корпоративною, іншими функціональними та бізнес-стратегіями.

Методологічні принципи розроблення фінансової стратегії підприємства згідно із сучасною парадигмою системи стратегічного управління.

Визначення загального періоду формування фінансової стратегії підприємства.

Поняття фінансового середовища підприємства та основні завдання його дослідження.

Формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства.

Розроблення фінансової політики підприємства по окремих аспектах його фінансової діяльності в стратегічному періоді.

Формування портфеля можливих стратегічних альтернатив фінансового розвитку підприємства по окремих домінантних сферах (напрямах).

Оцінювання розробленої фінансової стратегії.

Управління реалізацією фінансової стратегії підприємства.

Побудова системи контролю реалізації фінансової стратегії підприємства.

орми та порядок коригування програми стратегічного фінансового розвитку підприємства.

Змістовий модуль 2. Система фінансового менеджменту

Тема 4. Управління активами підприємств

Сутність та завдання управління активами підприємства.

Основні етапи процесу управління використанням операційних активів підприємства. Система цільових показників ефективності використання операційних активів, порядок їх розроблення.

Сутність та головне завдання управління оборотними активами підприємства. Політика формування оборотних активів підприємства; фактори, що обумовлюють її тип.

Управління запасами підприємства, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу запасів підприємства. Методи оптимізації розміру основних груп поточних запасів. Основні системи фінансового контролю за рухом запасів.

Управління поточною дебіторською заборгованістю підприємства, його зміст та послідовність здійснення.

Управління грошовими активами підприємства, його зміст та послідовність здійснення.

Управління фінансуванням оборотних активів підприємства.

Тема 5. Управління капіталом підприємств

Сутність та задачі управління капіталом підприємств. Управління структурою капіталу на основі фінансового левериджу.

Управління формуванням власних фінансових ресурсів підприємства, його сутність, задачі та послідовність здійснення.

Фінансовий механізм управління формуванням операційного прибутку на основі системи «Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку». Управління формуванням прибутку на основі операційного левериджу.

Дивідендна політика підприємства, її сутність та типи.

Амортизаційна політика підприємства, її сутність та типи.

Управління емісією акцій, його сутність та послідовність здійснення.

Управління формуванням позикових фінансових ресурсів підприємства, його сутність, завдання та послідовність здійснення.

Управління залученням банківського кредиту, його зміст та порядок здійснення.

Управління фінансовим лізингом, його зміст і порядок здійснення.

Управління облігаційною позикою, його зміст та порядок здійснення.

Управління залученням товарного кредиту, його зміст і порядок здійснення.

Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств

Економічна сутність та класифікація інвестицій підприємства. Інвестиційна політика підприємства, її сутність та типи.

Управління реальними інвестиціями підприємства, основні форми його здійснення.

Управління фінансовими інвестиціями підприємства, основні форми його здійснення.

Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств

Сутність та завдання управління грошовими потоками підприємства.

Поняття оптимізації грошових потоків підприємства.

Планування обсягів та структури грошових потоків підприємства, його види.

Змістовий модуль 3. Управління ризиками та антикризове управління в системі фінансового менеджменту

Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств

Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків підприємств.

Ідентифікація окремих видів фінансових ризиків підприємства.

Первісне оцінювання рівня фінансових ризиків.

Обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику й невизначеності..

Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків, можливості та умови їх застосування.

Зовнішнє страхування фінансових ризиків, його види та форми.

Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами

Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств та об'єднань.

Діагностика фінансової кризи підприємства, її сутність та завдання.

Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	усього					усього	усього				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади фінансового менеджменту												
Тема 1 Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств	9	1	1		1	6	12,7	0,5	0,2			12
Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту	9	1	1		1	6	12,7	0,5	0,2			12

підприємств												
Тема 3. Фінансова стратегія підприємства	9	1	1		1	6	12,7	0,5	0,2			12
Разом за змістовим модулем 1	27	3	3		3	18	38,1	1,5	0,6			36
Змістовий модуль 2. Система фінансового менеджменту												
Тема 4. Управління активами підприємства	17	2	2		1	12	14,25	1,0	0,25			13
Тема 5 Управління капіталом підприємств	18	2	2		2	12	14,25	1,0	0,25			13
Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств	18	2	2		2	12	13,75	0,5	0,25			13
Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств	18	2	2		2	12	14,25	1,0	0,25			13
Разом за змістовим модулем 2	71	8	8		7	48	56,5	3,5	1,0			52
Змістовий модуль 3. Управління ризиками та антикризове управління в системі фінансового менеджменту												
Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств	13	2	2		1	8	12,7	0,5	0,2			12
Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами	9	1	1		1	6	12,7	0,5	0,2			12
Разом за змістовим модулем 3	22	3	3		2	14	25,4	1,0	0,4			24
Усього годин	120	14	14		12	80	120	6,0	2			112
ІНДЗ												
Усього годин	120	14	14		12	80	120	6	2			112

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1 Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств	1	0,2
2	Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств	1	0,2
3	Тема 3. Фінансова стратегія підприємства	1	0,2

		3	0,6
--	--	---	-----

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Тема 4. Управління активами підприємства	2	0,25
2.	Тема 5 Управління капіталом підприємств	2	0,25
3.	Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств	2	0,25
4.	Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств	2	0,25
5.	Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств	2	0,2
6.	Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами	1	0,2
Разом		11,0	1,4

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти (СР) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються здобувачем вищої освіти під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СР є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Метою СР є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Основними формами СР є такі:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до семінарських, практичних (лабораторних) занять та виконання домашніх завдань;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю

Всі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові. До обов'язкових належать завдання, які здобувачі вищої освіти мають виконувати обов'язково впродовж вивчення даної дисципліни. Вибіркові включають альтернативні завдання, серед яких здобувач вищої освіти на власний розсуд обирає конкретні завдання з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1 Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Поняття фінансового менеджменту підприємств. Місце фінансового менеджменту в загальній системі управління підприємством. 2. Основні принципи фінансового менеджменту. 3. Головна мета фінансового менеджменту. 4. Система функцій фінансового менеджменту. Основні функції фінансового менеджменту як керуючої системи та особливої функціональної системи управління підприємством. III. Дати відповідь на тестові питання IV. Виконати практичне завдання.	9	12
2	Тема 2 Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Поняття систем забезпечення фінансового менеджменту. Склад основних систем фінансового менеджменту, їх взаємозв'язок. 2. Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст. Методологічні принципи формування системи організаційного забезпечення управління фінансами суб'єктів господарювання. 3. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст. Методологічні принципи формування системи інформаційного забезпечення управління фінансами суб'єктів господарювання. Система основних показників інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формується із зовнішніх та внутрішніх джерел. 4. Системи та методи фінансового аналізу, їх сутність та особливості. Основні форми фінансового аналізу залежно від цілей. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового аналізу. Склад систем фінансового аналізу, оснований на різних методах його проведення в підприємстві. 5. Системи та методи фінансового планування, їх сутність та особливості. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового планування. Характеристика систем перспективного, поточного та оперативного планування фінансової діяльності підприємства. Зміст основних фінансових планів підприємства – плану доходів і витрат з операційної діяльності; плану надходження і використання грошових коштів; балансового плану тощо. Система бюджетів	9	12

	підприємства, методи та порядок їх розроблення. 6. Системи внутрішнього фінансового контролю, їх сутність та особливості. Основні види внутрішнього фінансового контролю. 7. Методологічні принципи та етапи побудови системи внутрішнього фінансового контролю. Концепція фінансового контролінгу, її зміст. Основні функції фінансового контролінгу підприємства. III. Дати відповідь на тестові питання. IV. Виконати практичне завдання		
3	Тема 3 Фінансова стратегія підприємства I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Поняття фінансової стратегії підприємства. Роль фінансової стратегії у забезпеченні розвитку підприємства та реалізації його фінансової філософії. 2. Місце фінансової стратегії в стратегічному управлінні підприємством, її зв'язок із корпоративною, іншими функціональними та бізнес-стратегіями. 3. Методологічні принципи розроблення фінансової стратегії підприємства згідно із сучасною парадигмою системи стратегічного управління. 4. Домінантні сфери (напрями) загальної фінансової стратегії підприємства. Основні етапи процесу розроблення і реалізації фінансової стратегії підприємства. 5. Визначення загального періоду формування фінансової стратегії підприємства. 6. Поняття фінансового середовища підприємства та основні завдання його дослідження. 7. Комплексне оцінювання стратегічної фінансової позиції підприємства по окремих домінантних сферах його фінансового розвитку. 8. Формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства. 9. Розроблення фінансової політики підприємства по окремих аспектах його фінансової діяльності в стратегічному періоді. 10. Формування портфеля можливих стратегічних альтернатив фінансового розвитку підприємства по окремих домінантних сферах (напрямах). 11. Методи оцінювання та відбору стратегічних фінансових альтернатив. 12. Оцінювання розробленої фінансової стратегії за параметрами її узгодженості. 13. Управління реалізацією фінансової стратегії підприємства. 14. Побудова системи контролю реалізації фінансової стратегії підприємства. 15. Форми та порядок коригування програми стратегічного фінансового розвитку підприємства.	9	12

	III. Дати відповідь на тестові питання. IV. Виконати практичне завдання		
4	Тема 4 Управління активами підприємства I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Сутність та завдання управління активами підприємства. 2. Основні принципи формування операційних активів підприємства. 3. Методи визначення потреби в загальному обсязі операційних активів підприємства. 4. Основні етапи процесу управління використанням операційних активів підприємства. 5. Система основних показників для аналізу продуктивності, оборотності та рентабельності операційних активів. 6. Сутність, головне завдання та основні етапи процесу управління оборотними активами підприємства. 7. Показники та методи аналізу оборотних активів підприємства, послідовність його здійснення. 8. Політика формування оборотних активів підприємства; фактори, що обумовлюють її тип. 9. Управління запасами підприємства, його зміст та послідовність здійснення. 10. Показники та методи аналізу запасів підприємства. Методи оптимізації розміру основних груп поточних запасів. Основні системи фінансового контролю за рухом запасів. 11. Управління поточною дебіторською заборгованістю підприємства, його зміст та послідовність здійснення. 12. Показники та методи аналізу поточної дебіторської заборгованості підприємства. 13. Кредитна політика підприємства та фактори, що обумовлюють її вибір. 14. Методи визначення загальної суми оборотного капіталу, що спрямовується у дебіторську заборгованість за товарним та споживчим кредитами. 15. Формування системи кредитних умов і процедури інкасації поточної дебіторської заборгованості. Основні системи контролю за рухом та своєчасною інкасацією поточної дебіторської заборгованості. 16. Управління грошовими активами підприємства, його зміст та послідовність здійснення. 17. Показники та методи аналізу грошових активів підприємства. Планування цільової суми залишку грошових коштів та їх еквівалентів. 18. Управління фінансуванням оборотних активів підприємства. Поняття чистого робочого капіталу. 19. Показники та методи аналізу стану фінансування оборотних активів підприємства. 20. Політика фінансування оборотних активів підприємства	10	13

	та фактори, що обумовлюють її вибір. III. Дати відповідь на тестові питання IV. Виконати практичне завдання V. Розв'язати задачі.		
5	Тема 5 Управління капіталом підприємств I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Сутність та задачі управління капіталом підприємств. Управління структурою капіталу на основі фінансового левериджу. 2. Управління формуванням власних фінансових ресурсів підприємства, його сутність, задачі та послідовність здійснення. 3. Показники та методи аналізу формування власних фінансових ресурсів підприємства. Методи визначення загальної потреби підприємства у власних фінансових ресурсах. 4. Фінансовий механізм управління формуванням операційного прибутку на основі системи «Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку». 5. Управління формуванням прибутку на основі операційного левериджу. 6. Дивідендна політика підприємства, її сутність та типи. Фактори, що обумовлюють вибір типу дивідендної політики. Оцінювання ефективності дивідендної політики підприємства. 7. Амортизаційна політика підприємства, її сутність та типи. Фактори, що обумовлюють вибір типу амортизаційної політики. Оцінювання ефективності амортизаційної політики підприємства. 8. Управління емісією акцій, його сутність та послідовність здійснення. Методи дослідження можливостей ефективного розміщення передбачуваної емісії акцій. Визначення обсягу емісії, номіналу і видів акцій. Вибір ефективних форм андеррайтингу акцій. 9. Управління формуванням позикових фінансових ресурсів підприємства, його сутність, завдання та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу залучення і використання позикових коштів. Методи визначення загальної потреби підприємства у позикових коштах. 10. Управління залученням банківського кредиту, його зміст та порядок здійснення. 11. Визначення цілей використання і видів банківського кредиту, що залучається. Визначення та оцінювання умов здійснення банківського кредитування за видами кредиту. «Вирівнювання» кредитних умов у процесі укладання кредитної угоди. 12. Організація контролю за поточним обслуговуванням банківського кредиту та амортизацією суми основного боргу. 13. Управління фінансовим лізингом, його зміст і порядок	9	13

	здійснення. Фактори, що обумовлюють вибір виду фінансового лізингу. Визначення умов здійснення лізингової операції. 14. Оцінювання ефективності лізингової операції. Організація контролю за своєчасним здійсненням лізингових платежів. 15. Управління облігаційною позикою, його зміст та порядок здійснення. Дослідження можливостей ефективного розміщення передбачуваної емісії облігацій підприємства. 16. Визначення обсягу та умов емісії облігацій. Вибір ефективних форм андерайтингу облігацій. Порядок формування фонду обслуговування і погашення облігацій. 17. Управління залученням товарного кредиту, його зміст і порядок здійснення. Фактори, що обумовлюють вибір виду товарного кредиту. 18. Визначення середнього періоду використання товарного кредиту. Оптимізація умов залучення товарного кредиту. Забезпечення своєчасних розрахунків по товарному кредиту. III. Дати відповідь на тестові питання IV. Розв'язати задачі..		
6	Тема 6 Основи управління інвестиціями підприємств I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Економічна сутність та класифікація інвестицій підприємства. 2. Сутність та завдання управління інвестиціями підприємства. 3. Показники та методи аналізу інвестиційної діяльності підприємства. 4. Інвестиційна політика підприємства, її сутність та типи. 5. Управління реальними інвестиціями підприємства, основні форми його здійснення. 6. Види реальних інвестиційних проєктів та вимоги до їх розроблення. Визначення вартості інвестиційного проєкту. 7. Показники і методи оцінювання ефективності інвестиційних проєктів. 8. Формування програми реальних інвестицій підприємства. 9. Управління фінансовими інвестиціями підприємства, основні форми його здійснення. 10. Види основних фінансових інструментів інвестування та характеристика їх інвестиційних якостей. 11. Моделі оцінювання вартості окремих фінансових інструментів інвестування. 12. Поняття портфеля фінансових інвестицій та класифікація його видів. 13. Формування портфеля фінансових інвестицій підприємства на основі сучасної портфельної теорії. III. Дати відповідь на тестові питання IV. Розв'язати задачі..	9	13
7	Тема 7 Управління грошовими потоками підприємств	9	13

	I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Сутність та завдання управління грошовими потоками підприємства. 2. Методи ідентифікації обсягу та складу грошових потоків підприємства з операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання. 3. Показники і методи аналізу грошових потоків підприємства. 4. Політика управління грошовими потоками, її сутність та типи. 5. Поняття оптимізації грошових потоків підприємства. Основні напрями оптимізації грошових потоків - збалансування обсягів, синхронізація окремих видів у часі. Характеристика дефіцитного та надлишкового грошових потоків підприємства. 6. Планування обсягів та структури грошових потоків підприємства, його види. 7. Методи планування надходження та витрат грошових коштів по окремих напрямках операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств у процесі розроблення плану надходження і витрачання грошових коштів. 8. Система платіжних календарів підприємства, порядок їх розроблення та використання. III. Дати відповідь на тестові питання IV. Розв'язати задачі.		
8	Тема 8 Управління фінансовими ризиками підприємств I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань 1. Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків підприємств. Завдання управління фінансовими ризиками. 2. Політика управління фінансовими ризиками, її зміст та порядок розроблення. 3. Ідентифікація окремих видів фінансових ризиків підприємства. Формування загального портфеля ідентифікованих систематичних та несистематичних ризиків підприємства. 4. Первісне оцінювання рівня фінансових ризиків. Методи оцінювання рівня вірогідності настання ризикової події та умови їх застосування. Оцінювання розміру можливих фінансових втрат при настанні ризикової події. 5. Групування фінансових операцій підприємства за зонами ризику, за критерієм можливих фінансових втрат. Оцінка можливостей зниження попередньо визначеного рівня фінансових ризиків. 6. Обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику й невизначеності. Характеристика «умов ризику» і «умов	9	12

	невизначеності». «Матриця рішень» та порядок її формування. 7. Методи прийняття управлінських рішень в умовах ризику на основі «функції корисності Неймана-Монгерштерна». 8. Методи прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності за критеріями Вальда, Гурвіца, Сєвіджа. 9. Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків, можливості та умови їх застосування. 10. Зовнішнє страхування фінансових ризиків, його види та форми. III. Дати відповідь на тестові питання IV. Розв'язати задачі..		
9	Тема 9 Основи антикризового фінансового управління підприємствами I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств та об'єднань. 2. Сутність та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Принципи антикризового фінансового управління підприємством. Основні етапи процесу антикризового фінансового управління підприємством. 3. Діагностика фінансової кризи підприємства, її сутність та завдання. Система методів та показників експрес-діагностики фінансової кризи. Система фундаментальної діагностики фінансової кризи. 4. Основні зовнішні та внутрішні фактори, що обумовлюють виникнення фінансової кризи підприємства та генерують загрозу її подальшого поглиблення. Ідентифікація параметрів фінансової кризи при її настанні. 5. Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. 6. Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. III. Дати відповідь на тестові питання IV. Розв'язати задачі..	9	12
	Разом	80	112

9. Індивідуальні завдання

Складовою частиною навчального процесу підготовки спеціалістів є виконання індивідуальних завдань.

Мета індивідуального завдання — закріпити і поглибити теоретичні знання та придбати навички практичної їх реалізації здобувачем вищої освіти з дисципліни «Фінансовий менеджмент», навчити узагальнювати зібрану інформацію, обґрунтовувати висновки, розробляти пропозиції з вирішення досліджуваної проблеми.

Індивідуально-консультативна робота зі здобувачам вищої освіти за навчальним планом для денної форми навчання визначена в обсязі 12 годин на академічну групу; для заочної форми навчання виконання індивідуальних завдань здійснюється у вигляді контрольної роботи.

Викладач проводить індивідуально-консультативну роботу відповідно до графіка консультацій за двома напрямками:

1) надання групових та індивідуальних консультацій з метою засвоєння й поглиблення теоретичного лекційного матеріалу дисципліни «Фінансовий менеджмент», практичного його застосування;

2) надання консультацій щодо виконання індивідуального практичного завдання з фінансового менеджменту на базах практики та його оформлення.

За тематикою навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» основними формами є консультації:

- з роз'яснення та уточнення матеріалу лекцій;
- з деталізації та уточнення питань по темах, що виносяться на самостійне вивчення;

- з надання допомоги здобувачам вищої освіти щодо оцінювання фінансових ситуацій на підприємстві та розв'язку практичних задач.

При виконанні завдання студент отримує індивідуальний інструктаж. Індивідуально-консультативна робота лектора по виконанню індивідуального завдання здобувачем вищої освіти включає:

- погодження теми індивідуального завдання (контрольної роботи) та уточнення його структури;

- визначення повноти розкриття змісту індивідуального завдання (контрольної роботи) здобувача вищої освіти;

- відповіді на проблемні питання з управління фінансами, які виникли у здобувача вищої освіти при виконанні індивідуального завдання (контрольної роботи);

- надання допомоги у підборі здобувачем вищої освіти додаткових методичних, наукових та статистичних матеріалів, а також спеціальної літератури з дисципліни при виконанні індивідуального завдання (контрольної роботи) в процесі самостійної роботи;

- робота з підготовки здобувача вищої освіти до захисту індивідуального завдання (контрольної роботи) з дисципліни «Фінансовий менеджмент».

10. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;

- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;

- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;

- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);

- практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

- аналітичний метод – розділення цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Методи контролю

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, захист домашнього завдання, аудиторне розв’язання завдань, тестування.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання: перевірка виконаної контрольної роботи.

До основних завдань контролю знань належать:

- оцінювання рівня засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни;
- інформування здобувачів вищої освіти про якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивація здобувачів вищої освіти до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналіз успішності та вплив викладача на процес самостійної роботи здобувачів вищої освіти і ефективність навчального процесу в цілому.

Контроль дозволяє вимірювати й оцінювати здобуті здобувачами вищої освіти у процесі навчання знання, уміння та навички, тому він відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Під час вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» застосовується поточний модульний контроль знань здобувачів вищої освіти. Підсумкове (завершальне) оцінювання знань здобувачів вищої освіти з дисципліни здійснюється, згідно з встановленим у ЗНТУ порядком, за 100-бальною шкалою з урахуванням результатів поточного модульного контролю. При цьому загальна 100-бальна шкала оцінювання знань розподіляється так:

- оцінювання поточної успішності вивчення матеріалу дисципліни - 0-40 балів;
- оцінювання результатів виконання завдань рейтингового контролю - 0-60 балів.

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Поточний контроль здійснюється в двох формах:

- контроль систематичності та активності роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- рейтинговий (проміжний) контроль.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, здобувач вищої освіти має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом декана. Порядок такого контролю визначає викладач.

Підсумковий контроль оцінюється за 100-бальною шкалою.

Підсумковий контроль визначається як середньозважена двох рейтингових контролів.

Диференційований залік проводиться за наявності незадовільної оцінки за підсумками рейтингового контролю або за вибором здобувача вищої освіти.

До залікової екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах за 100-бальною шкалою, 4-х бальною національною шкалою та за шкалою ECTS.

Диференційований залік оцінюється за 100-бальною шкалою. Білет складається з 5 тестів, 1 фахового питання та 1 задачі. Розподіл балів за кожне правильно виконане завдання наступне: тест – 5 балів, фахове питання – 25 балів, задача – 50 балів.

Загальна оцінка за результатами поточного контролю:

№ п/ п	Поточна навчальна діяльність	Кількість балів								
		Робота на лекції	Активна участь у дискусії	Презентація	Практичні заняття			Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Разом
					Присутність на практичному занятті	Опанування практичними навичками	Тестовий контроль			
1	Змістовий модуль 1 (2 лекц., 2 практ.)	6			3	6	3	5	10	33
	Тема 1.	2			1	2	1			6
	Тема 2.	2			1	2	1			6
	Тема 3.	2			1	2	1			6
	Контрольна робота							5		5
	Індивідуальне завдання								10	10
2	Змістовий модуль 2 (4 лекц., 4 практ.)	8			4	8	4	5	11	40
	Тема 4.	2			1	2	1			6
	Тема 5.	2			1	2	1			6
	Тема 6.	2			1	2	1			6
	Тема 7.	2			1	2	1			6
	Контрольна робота							5		5
Індивідуальне завдання								11	11	
3	Змістовий модуль 3 (1 лекц., 1 практ.)	4			2	4	2	5	10	27
	Тема 8.	2			1	2	1			6
	Тема 9	2			1	2	1			6
	Контрольна робота							5		5
	Індивідуальне завдання								10	10
Разом		18			12	18	9	15	31	100

12. Розподіл балів, які отримують студенти

1-й Рейтинговий контроль (вага 45%)						2-й Рейтинговий контроль (вага 55%)					Підсумкова оцінка
T1	T2	T3	T4	T5	Разом	T6	T7	T8	T9	Разом	
15	15	20	25	25	100	25	25	25	25	100	0,45x100 + 0,55x100 = 100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

4. Методичні вказівки для виконання контрольних робіт з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 075 «Маркетинг», 076 «Організація торгівлі та комерційна діяльність» / Укл. : І.А. Нечаєва. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. – 28 с. (Затверджено на засіданні кафедри «Менеджмент» Протокол № 10 від “17” травня 2017 року) (№6945 е)

5. Методичні вказівки до проведення практичних та семінарських занять з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 075 «Маркетинг», 076 «Організація торгівлі та комерційна діяльність» / Укл. : І.А. Нечаєва. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. – 76 с. (Затверджено на засіданні кафедри «Менеджмент» Протокол № 10 від “17” травня 2017 року) (№6947 е)

6. Методичні вказівки для виконання самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 075 «Маркетинг», 076 «Організація торгівлі та комерційна діяльність» / Укл. : І.А. Нечаєва. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. – 33 с. (Затверджено на засіданні кафедри «Менеджмент» Протокол № 10 від “17” травня 2017 року) (№6954 е)

14. Рекомендована література

Основна

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т. 1. / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2006. – 592 с.

2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т. 2. / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2006. – 512 с.

3. Боронос В. М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./ В. М. Боронос. – Суми: СумДУ, 2012. – 539 с.
4. Вожжов А. П. Управління фінансами суб'єктів господарювання: Практикум: Навч. посіб/ А. П. Вожжов. – К.: Знання, 2014. – 324 с.
5. Євтух О. Т. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки: Навч. посіб./ О. Т. Євтух. – К.: ЦУЛ, 2011. – 456 с.
6. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб/ Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – К.: Знання, 2008. – 483 с.
7. Кузнєцова С. А. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./ С. А. Кузнєцова. – К.: ЦУЛ, 2014. – 124 с.
8. Пазинич В. І. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб./ В. І. Пазинич. – К.: ЦУЛ, 2011. – 408 с.
9. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту: Навч. посіб./ Є. Г. Рясних. – К.: Академвидав., 2010. – 336 с.
10. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: Підручник. / В. М. Шелудько. – К., 2013. – 375 с.

Допоміжна

1. Бечко П. К. Податковий менеджмент: Навч. посіб./ П. К. Бечко, Н. В. Лиса. – К.: ЦУЛ, 2009. – 288 с.
2. Іванов Ю. Б. Податковий облік та звітність: Підруч./ Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова. – К.: Знання, 2011. – 710 с.
3. Тігова Т. М. Аналіз фінансової звітності: Підруч./ Т. М. Тігова. – К.: ЦУЛ, 2012. – 268 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Ukrstat.org - публикация документов Государственной Службы Статистики Украины [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://ukrstat.org/>.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Держстат України.- Електронні данні. – Київ: Держстат України, 1998-2015. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Головне управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/>.
4. Освітній портал – <http://nashol.com/knigi-po-menedjmentu/>
5. Електронна бібліотека – <http://nashol.com/2012062265660/antikrizisnoe-upravleniebyaev-a-a-korotkov-e-m-2011.html>
6. Електронна бібліотека – <http://www.xcomp.biz/>
7. Українські підручники онлайн – <http://pidruchniki.ws/>
8. <http://ie.at.ua/> – науково-виробничий журнал «ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА»
9. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/texts.html – Збірник наукових праць «Економіка. Менеджмент. Підприємництво»
10. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/texts.html – Збірник наукових праць «Менеджмент»

11. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
12. http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/eiu/texts.html – Науковий журнал «Економіка і управління»